

Täysistunto

Torstai 28.6.2018 klo 12.01—17.54

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanmittauslaitoksesta

Hallituksen esitys HE 89/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.01 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Maanmittauslaitos omaa pitkän ja erittäin ansiokkaan historian, ja mikä parasta, Maanmittauslaitos ei ole jäänyt kunniakkaan historiansa vangiksi [Hälinää — Puhemies koputtaa] vaan on kehittynyt ajan mukana. Viimeisimpänä kehitysaskelena laitos on onnistunut digitalisaation hyödyntämisessä tavalla, joka on omiaan helpottamaan palveluiden tuottamista, käytettävyyttä ja saavutettavuutta.

Arvoisa puhemies! Nyt meillä on lähetekeskustelussa esitys laiksi Maanmittauslaitoksesta. Lain henki on sinänsä oikeansuuntainen, byrokratian karsimiseen ja tehokkuuden kasvattamiseen tähtäävä. Tämän lain keskeisin sisältö on se, että määräys- ja päätöksentekovalta Maanmittauslaitoksen palvelusteverkostosta siirrettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetukselta suoraan pääjohtajan toimivaltaan. Maanmittauslaitoksella on nyt erinomainen pääjohtaja, pääjohtaja, jonka päätöksentekokykyä tai päätöksenteon oikeellisuutta en kyseenalaista milteän osin. Mutta tulevaisuutta silmällä pitäen haluaisin nostaa esille sen, onko päätösvalan siirtäminen näin keskeisestä asiasta täysin edustuksellisen päätöksenteon piiriin ulkopuolelle loppuun saakka harkittu. Tätä täytyy valiokuntakäsittelyssä vakavasti harkita, koska hyvät pääjohtajatkaan eivät ole ikuisia, ikävä kyllä.

17.02 Juha Pylväs kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi eräitä tarkistuksia Maanmittauslaitoksen toimialaan, tehtäviin, organisaatioon ja muuhun toimintaan liittyvään lakitasoiseen sääntelyyn. Esityksen tavoitteena on lisäksi Maanmittauslaitosta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen.

Yleisesti muutoksella edistettäisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvan Maanmittauslaitoksen toiminnan sekä tehtävien hoidon toiminnallista tehokkuutta. Muun muassa Maanmittauslaitoksen palvelusteverkostosta ei jatkossa säädettäisi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, kuten edellä kuultiin, vaan asian ratkaiseminen siirrettäisiin Maanmittauslaitoksen toimivan johdon toimivaltaan.

Arvoisa puhemies! Viime vuosien aikana Maanmittauslaitos on laajasti kehittänyt sähköisiä palveluja ja sähköisen asioinnin ratkaisuja. Johtamisen näkökulmasta tämä on tarkoittanut sitä, että organisaation, prosessien ja palvelutoiminnan on pitänyt muuttua toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

mintaympäristön muuttuessa. Digitalisaation hyödyntäminen edellyttää ketterää ja muuntautumiskykyistä organisaatiota sekä johtamisjärjestelmää. Tulosvastuullisen johdon rooli korostuu, ja viraston säädöspohjan tulee tukea tätä mallia.

Ehdotetulla lailla ei arvioida olevan välittömiä henkilöstövaikutuksia. Välillisesti uudistus voi tietenkin aiheuttaa henkilöstötarpeen vähenemistä, kun tehtävien hoitoa pyritään tehostamaan. Maanmittauslaitoksessa yleisesti henkilöstötarpeen vähentymiseen on voitu vastata suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisen kautta sekä valtakunnallista toimialuetta hyödyntämällä.

Maanmittauslaitosta koskevalla lakiehdotuksella on yhteys Elintarviketurvallisuusviraston ja Maaseutuviraston yhdistämistä koskevaan valmisteltavaan lainsäädäntöön.

Alueellisen kattavuuden osalta esitys jättää kysymyksiä, joihin valiokunnan käsittelyssä joudumme varmasti syvällisesti paneutumaan.

17.04 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä ovat edustajakollegat Viljanen ja Pylväs tuoneet hyvin esille tämän hallituksen esityksen muutaman yksityiskohdan, jotka todella pitää valiokunnassa tarkkaan perata, ja pitää arvioida sitä, ollaanko todella menossa tämän kokonaisuuden kanssa myöskin näissä pienissä yksityiskohdissa, kun ollaan siirtämässä myöskin ministeriön asetustasolta pääjohtajan hallinnollisiksi päätöksiksi muun muassa palvelupisteiden verkostoa koskevia ratkaisuja. Minkä takia tähän yksityiskohtaan haluan tarttua? Kyseinen asia on sillä tavalla ongelmallinen, että kun tehdään suoritteita, hallinnollisia virkatehtäviä Maanmittauslaitoksen toimipisteissä, on paljon tehtäviä, jotka voidaan anonymisti hoitaa mistä päin Suomea tahansa, mutta on paljon myös sellaisia, joissa paikallistuntemus ja osittain myöskin kesto-osaaminen siellä alueella ovat hyvin tärkeitä, koska monta kertaa tulee tilanteita, joissa samaa prosessia käydään samojen kiinteistönomistajien kanssa vuodesta toiseen, jolloin erityisesti olisi kyse siitä, että paikallisoosaaminen tulisi helpottamaan ratkaisun löytymistä.

No, se on tosiasia, että tämä kokonaisuutena on äärimmäisen hyvä esitys, ja varmasti, kun asiantuntijakuulemisia valiokunnassa lähdetään käymään syksyllä, nämä asiat tullaan sitten hyvinkin selvittämään, ja tästä aikanaan varmaan mietintö saadaan tehtyä nämäkin asiat huomioituina. Ja toivon, että myöskin paikalla olevat valiokunnan jäsenet tämän korvansa taakse laittavat.

17.06 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Maassamme on paljon virastoja ja laitoksia, joiden toiminnasta tulee varmasti meille kansanedustajillekin palautetta monenlaista. Yksi, josta aika paljon arvostelua tulee, on varmasti Maaseutuvirasto. Sen sijaan Maanmittauslaitos on jo monen vuoden ajan ollut varmasti virastoista ja laitoksista ehkä kaikista parhaimmassa tilanteessa, ja hyvin positiivisia palautteita on tullut siitä, että se on pystynyt kehittämään itseään. Tänä päivänä Maanmittauslaitos tarjoaa palveluja, jotka ovat helposti saatavia, ja tämä ministeriön esitys entisestään tukee sitä, että jatkossa näitä palveluja saisi vielä paremmin. Tässä lähtökohtana on se, että Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta ollaan ehdottamassa uutta virastoa ja sitten Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta siirretään tähän uuteen virastoon ne tehtävät, jotka liittyvät uuden viraston tietohallinnon palvelujen tuottamiseen. Nimenomaan nämä tietohallintopalvelut ovat olleet Maanmittauslaitoksessa sen vahvaa osaamisen taustaa.

Edellisessä puheessa edustaja Hakanen toi esille sen, että varmaan paikallistuntemusta on hyvä olla vielä jatkossakin, ja tämä tulee varmasti [Puhemies koputtaa] valiokunnassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

huomioitua. Hyvää on tietysti se, että tulostavastuuta siirretään ja byrokratiaa karsitaan, ja uskon, että valiokuntakäsittelyn jälkeen tästä tulee hyvä kokonaisuus.

17.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämä lakiesitys ja hallituksen esitys pohjautuvat Sipilän hallitusohjelmaan, ja siinä yksi tärkeä ohjenuorahan oli byrokratian purkaminen. Nyt kun byrokratiaa puretaan, niin se näkyy muun muassa tässä hallituksen esityksessä.

Maanmittauslaitos on viime vuosina kokenut isoja muutoksia, muun muassa saanut uusia tehtäviä. Maanmittauslaitoshan hoitaa nykyisin jo tilojen lohkomiset ja lainhuudot sun muut. Tällaiset asiat on keskitetty yhteen toimipisteeseen, minne ne luontaisesti kuuluvatkin. On hyvä ja tässä yhteydessä myös pitää nostaa esille Maanmittauslaitoksen palvelualttius, mikä heillä tähän asti on ollut, ja uskon, että se yhtä hyvänä, jopa parempana, jatkuu tästä eteenpäin.

Muutamia kokemuksia itsellenikin on edellisen ammattini ajoilta Maanmittauslaitoksen kanssa, kun erilaisia tiloja jaettiin. Nyt kun tämä digitaalisuus on iskenyt läpi, niin esimerkiksi Maanmittauslaitoksen sivuiltahan löytää helposti, jokamiehen karttapaikasta erittäin helposti, vaikka oman kesämökkinsä kartan. Sieltä löytyy melkein mitä vain karttoja, ja nämä ovat vapaasti kansalaisten käytössä. Tämä on aivan erinomainen asia, että ei tarvitse enää epäillä. Kun on läppärin taikka iPadin, tällaisen pienen tietokoneen, omistaja, niin kyllä kartta löytyy alta aikayksikön ja näkyvät jopa rajatkin.

Elikkä olemme menneet valtavasti eteenpäin myös digitalisaatiossa, ja nyt kun hallituksen esitystä katsoo, niin Maanmittauslaitos voi itse sitten omilla päätöksillään päättää näistä toimipisteistä, missä ne ovat. Toivon myös tässä yhteydessä hartaasti, että kun valiokunta tätä asiaa käsittelee ja antaa mietintönsä, niin tässä yhteydessä nousisi esille myös se, että nämä toimipisteet olisivat eri puolilla Suomea. Totta kai digitaalisena aikana verkko varmaan hieman harvenee, mutta sillä on ihan iso merkitys, että niitä palveluja on eri puolilla Suomea saatavissa. Tämä on niin valtavan iso maa, että ei se riitä, että yhdellä isolla alueella, esimerkiksi maakunnassa, on vain yksi toimipiste. Toivottavasti niitä on edelleen paljon ja Maanmittauslaitos jatkaa hyvällä linjalla ja tarjoaa palveluita kansalaisille ja ajantasaista tietoa. Näiden karttapalveluiden kehittäminen ja siihen liittyvät hommat ovat todella hyviä.

17.10 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustajat Pylväs, Hakanen, Reijonen ja Hoskonen jo totesivat, tämän esityksen taustaa ja mahdollisia vaikutuksia on todellakin hyvä läpivalaista syksymmällä valiokuntakäsittelyssä.

Kuten aiemmin on todettu, Maanmittauslaitos on kehittänyt toimintaansa maailman muuttuessa, ja se on mielestäni onnistunut digitalisaation hyväksikäyttämisessäkin erinomaisella tavalla.

Lukiessani lakiesitystä havaitsin, että siinä on nostettu esille monia jo tehtyjä päätöksiä, jotka vaikuttavat Maanmittauslaitoksen toimintaan. En tosin ole varma, onko esityksessä tarpeeksi huomioitu esimerkiksi yksityisielainsäädäntöön tulevat muutokset, joiden kautta Maanmittauslaitokselle jatkossa lankeaa osaltaan myös tietoitumisen menestyksellinen suorittaminen. Uskon, että näiden toimitusten menestykselliselle suorittamiselle kohtuullisilla kustannuksilla keskeinen vaatimus on paikallistuntemus ja sen hyödyntäminen digitaalisten välineiden ohella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Arvoisa puhemies! Uskon siis teknologian hyödyntämisen laajeneviin mahdollisuuksiin, mutta en usko, että sillä kyettäisiin korvaamaan paikallis- ja aluetuntemus. Tämän paikallisen ja alueellisen tietämyksen säilymiselle palvelupisteverkostolla on suuri vaikutus. Siksikään palvelupisteverkosto ei ole toissijainen asia, vaan saavutettavuuden, osaamisen ja toimituksista asiakkaille lankeavien kustannusten kannalta se on erittäin keskeinen asia. Siksi sillä, miten palvelupisteverkostosta tehdään päätökset, on suuri merkitys laitoksen toiminnan ja tulosten kannalta, ja tähän pitää valiokuntakäsittelyssä kiinnittää aivan erityistä huomiota.

17.11 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä käsitelimme aiemmin keväällä Elintarviketurvallisuusvirastoa ja Maaseutuvirastoa ja niitten yhdistämistä, niin suuri oli huoli siitä, miten Maaseutuviraston tietotekniset palvelut — joista monilla täällä sallissakin oli omakohtaista kokemusta — tulevat tulevaisuudessa eteenpäin menemään. Siinä yhteydessä käsiteltiin sitä, että kun Maanmittauslaitoksella tunnetusti on hyvät digitaaliset palvelut, niin ehkäpä niiden siirtyminen samaan virastoon kenties toisi sen toimintakulttuurin myöskin tähän tulevaan virastoon. Tätä täytyy todellakin toivoa, että Maaseutuviraston tunnetut ongelmat eivät suinkaan olisi se toimintatapa, mikä tähän uuteen virastoon pesiytyy.

Täällä edustaja Hoskonen nosti esille juuri karttapalvelut, ja näissä ollaan menty oikeaan suuntaan. Virossahan vastaavat karttapalvelut on viety vielä pidemmälle siinä mielessä, että sieltä pystyy selvittämään esimerkiksi omistussuhteet ja näkemään myöskin kiinnitykset ynnä muut. Siinä mielessä, vaikka me monesti kuvittelemme, että olemme digitaalisuudessa aivan Euroopan kärkeä, kyllä Viro esimerkiksi näissä asioissa on vielä pienen askeleen edellä.

Täällä on nostettu esille huolenaiheena ja valiokuntaan tutkittavaksi se, onko mahdollista, että Maanmittauslaitoksen toimivan johdon toimivalta olisi se, jolla tulevaisuudessa päätettäisiin palvelupisteverkoston toimipisteet. Kyllä minun mielestäni tätä kannattaa tosiaankin miettiä, onko näin, että toimiva johto on se, joka tekee tämäntyyppisistä asioista päätökset. Tällä kaudella tuntuu, että niin sanotusta alueellistamisesta ei ole kovin hyviä kokemuksia tuolta maakunnista. Jossain määrin ajattelen, että jos tämä jälleen keskittyy yhden henkilön tai muutaman toimivassa johdossa olevan henkilön taakse, niin voi olla, että on vähän samanlaista peliä kuin mitä lääkevirastonkin suhteen on ollut, vaikka Fimean kohdalla sentään on ikään kuin ollut hallitus ratissa sitä asiaa ohjaamassa. Vähän pelkään, että tässä helposti käy niin, että nämä alueelliset toimipisteet kyllä tulevat sitten rankasti harvenemaan, ja tätä asiaa varmastikin siellä valiokunnassa olisi syytä tarkastella.

17.14 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edellä edustaja Essayah sanoi, niin varmasti pitää tarkkaan harkita — mutta toki digitaalisuus, digitaalinen päätöksenteko ja lupien myöntämisprosessit ovat avoimempia, eli niitä pystyvät kansalaiset arvioimaan. On varmasti helppo tehdä vertailuja, ovatko toimitukset ja päätökset yhdenmukaisia. Eli nyt tämä kaikki on myös helpommin arvioitavissa kuin jos ne eivät olisikaan digitaalisia, niin että tämä samalla kyllä mahdollistaa tämän avoimuuden ilmapiirin.

Se, kuinka paljon alueellisia toimipisteitä suljetaan, tulee tarkasti harkita jo ihan yksinomaan sen vuoksi, että todellakin yksityistielain osalta Maanmittauslaitokselle näitä toimia tulee. He kyllä valiokuntakuulemisessa tämän lain valmistelun yhteydessä kertoivat,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

että heillä resurssia ja osaamista tähän on, mutta varmasti on syytä vakavasti harkita, mikä tulee olemaan lopullinen ratkaisu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.